

УДК 336.76

Миронюк М.О.

магістр

*Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»*

Жигалкевич Ж.М.

кандидат економічних наук, доцент

*Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»*

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІЧНОГО АНАЛІЗУ ФОНДОВОГО РИНКУ

FEATURES OF THE TECHNICAL ANALYSIS OF THE STOCK MARKET

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено особливості технічного аналізу фондового ринку. Надано поняття фундаментального та технічного аналізу. Визначено основні та додаткові постулати, що діють на фондових ринках. Розглянуто методи та інструменти технічного аналізу. Проаналізовано основні технічні формації продовження руху ціни акції, а саме тренд, трикутник, канал. Досліджено основні різновиди кожної формації, виявлено їх загальні характеристики.

Ключові слова: фондовий ринок, фундаментальний аналіз, технічний аналіз, постулати, методи, інструменти, середня рухома курсів акцій, середня арифметична зважена, тренд, трикутник, канал.

АННОТАЦИЯ

В статье исследованы особенности технического анализа фондового рынка. Предоставлены понятия фундаментального и технического анализа. Определены основные и дополнительные постулаты, действующие на фондовых рынках. Рассмотрены методы и инструменты технического анализа. Проанализированы основные технические формации продолжения движения цены акции, а именно тренд, треугольник, канал. Исследованы основные разновидности каждой формации, выявлены их общие характеристики.

Ключевые слова: фондовый рынок, фундаментальный анализ, технический анализ, постулаты, методы, инструменты, средняя подвижная курсов акций, средняя арифметическая взвешенная, тренд, треугольник, канал.

ANNOTATION

The article deals with the features of the technical stock market analysis. The concept of fundamental and technical analysis is also given. The basic and additional postulates that are valid in the stock markets are determined. The methods and tools of technical analysis are considered. The basic technical formations of the continuing movement of the price of the stock are analyzed, namely trend, triangle, channel. The main varieties of each of the formations were investigated and their general characteristics were revealed.

Keywords: stock market, fundamental analysis, technical analysis, postulates, methods, tools, average moving stock rates, arithmetic mean weighted, trend, triangle, channel.

Постановка проблеми. Фондовий ринок є сукупністю його учасників, що здійснюють емісію, купівлю та продаж цінних паперів. Поведінка учасників ринку схильна час від часу змінюватись, що приводить до зміни тенденцій на ринку. Відповідно, методи визначення точок відкриття, добору та покриття позицій втрачають свою дієвість та ефективність, а фундаментального аналізу стає недостатньо задля визначення оптимальної ціни купівлі або продажу акції. Оскільки фондовий ринок харак-

теризується взаємовідносинами та психологією його учасників, то його процеси можуть мати непередбачуваний характер, а технічний аналіз допомагає виявити основні закономірності руху ціни акції, визначити точки відкриття, збільшення та покриття позицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці технічного аналізу фондового ринку приділяють увагу зарубіжні та вітчизняні вчені, зокрема І.В. Краснова, О.О. Терещенко, О.Л. Пластун, О.В. Савич, Ю.Я. Кравченко [1–5].

Мета статті полягає у визначенні значущості та особливостей технічного аналізу фондового ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз фондового ринку ґрунтується на гармонійному поєднанні технічного та фундаментального аналізу.

Фундаментальний аналіз – це інтерпретація, оцінка та прогноз аналітичних показників макрота мікрорівнів, очікувань учасників ринку, що можуть прямо або опосередковано вплинути на цінову динаміку фінансових активів [1].

Технічний аналіз акцій ґрунтується на вивченні тенденцій розвитку ринкового курсу цінних паперів на основі побудови графіків і таблиць, що характеризують динаміку ціноутворення акцій у попередніх періодах [2].

Першим кроком оцінювання ринку за технічним аналізом є визначення загальної тенденції на ринку. Слід з'ясувати, яку тенденцію має ринок (зростання, падіння, перебуванні у стадії нейтральної фази). Другим кроком є оцінювання ситуації в секторі та в самій компанії; оцінювання графіку компанії, формацій. Слід вкладати кошти, коли акції та ринок загалом тільки починають рости, найкращим часом для покриття позицій є стрімке зростання ціни акцій.

Як і будь-яка теорія, технічний аналіз має свої постулати. Основними з них є такі [3].

1) Рухи цін на активи включають в себе всі фактори. Це означає, що ціни чутливі до всіх зовнішніх чинників, зокрема виступу американського президента, інформації про рівень інфляції в Мексиці, урагану в Каліфорнії. За

теорією Доу, будь-який фактор, який може вплинути на попит або пропозицію, завжди знайде своє відображення в ціні. Звичайно, землетруси і цунамі непередбачувані, але вони миттєво враховуються ринком та відображаються в динаміці цін.

2) Ціни рухаються спрямовано. Це означає, що цінові рухи не є випадковими і рухаються в певному напрямку. Спрямований рух називається трендом. Тренди бувають трьох видів, а саме бичачий (рух вгору), ведмежий (рух вниз) і флет (ціни рухаються в певному діапазоні).

3) Історія повторюється. Цей постулат базується на існуванні паттернів, тобто типових структур, що відображають цінову динаміку та зустрічаються час від часу. Їх існування пов'язують з особливостями людської психології.

Кожен із зазначених постулатів відображає найпростіші закономірності фондового ринку. Рух ціни акції відображає як локальні фактори, безпосередньо пов'язані з акцією, так і глобальні події на ринку. Якщо у компанії за показниками все в межах норми, але її галузь має негативну динаміку останнім часом, то, скоріш за все, ціна акцій компанії матиме тенденцію до зниження. Ціна акції рухається трендом, але тренд існує лише до певного моменту, після якого відбуваються злам тренду і зміна руху ціни акції.

Серед додаткових постулатів виділяють такі [3]:

- індекси мають підтверджувати один одного, тобто будь-який торговий сигнал має підтверджуватись (генеруватись) сигналами інших індексів (індикаторів);

- обсяг торгів має підтверджувати тренд, тобто обсяг торгів повинен збільшуватися в напрямі основної тенденції;

- тенденція існує доти, доки не з'являються явні сигнали, що вона змінилась.

Методи технічного аналізу умовно можна поділити на дві групи. Перша група прийомів технічного аналізу полягає в побудові графіків зміни цін та обсягів торгівлі на акції, виокремленні на цих графіках певних етапів руху цін, тобто трендів, побудові ліній підтримки та опору, що дає змогу отримувати прогнози. Одночасно аналізуються деякі умовні фігури, які утворені цими трендами і які дають змогу робити передбачення про вірогідні напрями їхніх змін. Друга група цього аналізу полягає в розрахунку та побудові графіків низки спеціальних показників (наприклад, тих, які називають осциляторами) [4].

Якщо перша група методів технічного аналізу є певним набором фігур на графіку, то друга має вигляд певних математичних індикаторів чи сигналів щодо зміни руху акції, її завищеної чи заниженої ціни в певний період часу. Тобто метою методів другої групи є визначення корекції, що означає короткотривалий рух ціни акції до її справедливої вартості.

Слід мати на увазі, що спеціалісти з технічного аналізу вже створили свою теорію, яка базується на певних правилах та аксіомах, але відслідковується емпіричний характер усіх основних формул та методів. Вважається, що технічний аналіз не є суворою дисципліною. Кожний торговець і аналітик керується своїм досвідом, використовує найбільш зручні для нього інструменти та методи. Тому існує так багато інструментів технічного аналізу, увесь час з'являються нові методи, нові вдосконалені комп'ютерні програми [4].

Важливим елементом технічного аналізу є використання різних допоміжних інструментів аналізу. До них можна віднести середню рухому курсів акцій, середню арифметичну зважену, середню геометричну, коефіцієнт швидкості змін, коефіцієнт порівняльної сили тощо.

Середня рухома курсів акцій є одним зі старших і найбільш популярних інструментів технічного аналізу, що уможлиблює підтвердження ринкової тенденції та генерування сигналів про зміни в напрямках трендів. Перевагою середньої рухомої є той факт, що вона не вразлива до випадкових та сезонних вагань, яких на біржі досить багато. Середня рухома показує силу попиту і пропозиції на акцію. Головна мета використання середніх рухомих полягає в передбаченні тренду на найближчу біржову сесію. Потрібно завжди звертати увагу на те, що кожна акція має свою характерну довжину цінового тренду, звідки впливає, що середня рухома, яка дає хороші сигнали одній акції, може бути помилковою для інших цінних паперів [5].

Залежно від того, як далеко і в якому напрямі знаходиться графік від середньої рухомої, приймається рішення щодо продажу або купівлі акції. Зазвичай використовують декілька середніх зважених на одному графіку. Залежно від того, як графік розташований до цих середніх, визначається точка розвороту акції, тобто точка входу в позицію.

Різновидом середньої рухомої також виступає середня арифметична зважена, особливість якої полягає в тому, що вона більш вразлива до змін курсів. Ідея середньої зваженої полягає в тому, що кожна ціна множить на визначену для неї вагу, величина якої описує важливість сесії, яка спостерігається [5].

Не менш важливим елементом технічного аналізу фондового ринку є й класичні технічні формації. Формації є комбінацією свічок та руху акції протягом певного періоду, що мають тенденцію до однакових результатів подій. Формації існують відносно рівнів ціни акції. Рівень – це ціна, на якій акція вже не одного разу зупинялась в різні періоди. Формації є двох типів, а саме формації продовження руху та формації розвороту руху. До формацій продовження руху відносяться тренд, трикутник та прапор.

Тренд є рухом акції в певному напрямку, а саме у спадному або у висхідному. Характеристикою тренду є його стійкість. Якщо тренд

проходить по півотах, то він набагато сильніше за тренд, що проходить по окремих свічках. Півоти, що визначають тренд, є рівнем супротиву або підтримки залежно від напрямку руху тренду. Сила тренду залежить від тайм-фрейму свічок, а саме тренд п'ятихвилинного графіку сильніший і надійніший, ніж тренд двохвилинного графіку, відповідно, тренд денного графіку акції буде сильнішим за п'ятихвилинний тренд. Позитивними рисами цієї формації є такі:

- тренд є найбільш очевидною формацією;
- тренд рухається дуже плавно, тобто існують низькі ризики (рис. 1).

Другою формацією продовження руху, що досить часто зустрічається, є трикутник. Три-

кутник буває висхідним або низхідним; також зустрічається вимпел, коли стикаються інтереси покупця та продавця. Основними факторами трикутника є:

- агресивний ріст (агресивне падіння);
- виявлення рівня, зупинка росту на рівні;
- відскакування від рівня;
- трендовий рух;
- пробиття рівня;
- фундаментальне підкріплення ситуації.

Приклад висхідного трикутника представлений на рис. 2.

У серпні спостерігається агресивний ріст ціни акцій компанії "SRTS", у вересні спостерігається зупинка росту близько 6\$ за акцію, а

Рис. 1. Приклад графіку тренду, проведеного по півотах

Джерело: [6]

Рис. 2. Приклад висхідного трикутника

Джерело: [6]

також відстежується рівень, від якого ціна акції відштовхується у жовтні та листопаді, у січні та лютому. Спостерігається трендовий рух до рівня 6 з можливим пробиттям у майбутньому.

Останнім типом формації продовження руху, що зустрічається, є прапор (або канал). Канал може бути декількох типів, а саме висхідним, низхідним та флетовим. Флетовий канал відповідає акції, котра знаходиться в певному ренджі, тобто діапазоні цін, в межах якого весь час змінюється ціна компанії. Приклад флетового каналу представлений на рис. 3.

Ціна акції ERF змінюється від 8,25\$ до 10,25\$ залежно від того, де стак буде пробити; в той же бік буде рухатись тренд.

Канал також може бути висхідним, коли спостерігаються два паралельні тренди вгору, один – по Pivohigherhigh, другий – по Pivohigherlow. Наприклад, в графіку MSCI зараз ціна знаходиться на вершині каналу, відповідно, з вершини буде спостерігатись зниження ціни до нижньої межі каналу, звідки знову буде відбуватись ріст. Так буде відбуватись доти, доки канал не буде пробитий в один з боків, скоріш за все, у верхній, після чого відбудеться падіння ціни акцій нижче навіть нижнього порогу каналу (рис. 4).

Низхідний канал має ті ж самі характеристики, що й висхідний, але повністю протилежні. У цьому разі канал буде пробитий, ско-

Рис. 3. Приклад флетового каналу

Джерело: [6]

Рис. 4. Приклад висхідного каналу

Джерело: [6]

Рис. 5. Приклад низхідного каналу

Джерело: [6]

ріш за все, в нижній бік, після чого відбудеться зміна тенденції руху акції, а ціна акцій компанії почне рости (рис. 5).

Як видно з графіку, канал вже пробитий у напрямку падіння ціни, відповідно, він знайде рівень, на якому зупиниться, і після певного часу перебування на цьому рівні або його проб'є, тоді ціна піде нижче, або ціна відіб'ється, тоді почне рости до рівня вище, що вже відповідає формаціям розвороту руху.

Висновки. Технічний аналіз ґрунтується на основних принципах (постулатах), що ціна враховує все, ціна акції рухається спрямовано, історія повторюється. Під час технічного аналізування використовують низку допоміжних інструментів, що допомагають визначити рух акції, передбачити її динаміку руху. Окрім того, основними завданнями технічного аналізу є визначення формацій руху акції та пошук точок входу та точок виходу з позиції. Завдяки формаціям можна визначати та прогнозувати подальший рух акції. Тому технічний аналіз

є невід'ємною частиною аналізу операцій на фондовому ринку та потребує подальших досліджень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Краснова І.В. Організація та проведення фундаментального аналізу на фінансовому ринку. *Фінанси, облік і аудит*. 2010. № 16. С. 108–116.
2. Терещенко О.О. Технічний аналіз акцій: фінансова діяльність суб'єктів господарювання. URL: <http://ecolib.com.ua/article.php?book=39&article=4674>.
3. Пластун О.Л. Прогнозування цін на фінансових ринках на основі біржової інформації: дис. ... докт. екон. наук. URL: http://uabs.edu.ua/images/stories/docs/2133/1/plastun_dis.pdf.
4. Кравченко Ю.Я. Технічний аналіз цінних паперів. Ринок цінних паперів України. URL: <http://www.securities.usmdi.org/?p=22&n=9&s=96>.
5. Савич О.В. Технічний аналіз ринку капіталу. *Вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу*.
6. Financial visualizations. URL: <https://finviz.com>.